

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Dijkversterking Geertruidenberg en Amertak (GEA)

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

16 februari 2017 / projectnummer: 3181

1. Hoofdpunten van het MER

Het Waterschap Brabantse Delta heeft het voornemen om een deel van de dijken langs de Amertak en de Donge, in en nabij Geertruidenberg, te versterken. De versterking is nodig omdat de dijken niet meer voldoen aan de veiligheidseisen. Voor de versterkingen wordt een Projectplan Waterwet opgesteld, dat moet worden goedgekeurd door de Provincie Noord-Brabant. Voor de besluitvorming hierover wordt de m.e.r.-procedure doorlopen. De Provincie Noord-Brabant heeft de Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ gevraagd te adviseren over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen milieueffectrapport (MER).

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Een navolgbare onderbouwing van de probleem- en doelstellingen voor de voorgenomen dijkversterkingen op basis van een beschrijving van de verschillende faalmechanismen en met een doorkijk naar de langere termijn. Gebruik hiervoor een heldere beschouwing over de oorzaken en de omvang van de problematiek, uitgaande van de aanpak en bijbehorende veiligheidsnormen zoals sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Waterwet.
- Inzicht in doelstellingen voor het project ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit, mede op basis van de 'ruimtelijke diagnose'.
- Een onderbouwing van de in beschouwing te nemen alternatieven en varianten, gegeven de doelstellingen voor hoogwaterveiligheid, de visie op ruimtelijke kwaliteit en meekoppelkansen voor andere functies.
- Een beschrijving van de milieueffecten, onderverdeeld in een beschrijving van de effecten van de alternatieven op een detailniveau dat nodig is voor de onderbouwing van de keuze voor het voorkeursalternatief (VKA), en een beschrijving gericht op de effecten van het VKA, op een detailniveau dat nodig is voor het Projectplan.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau² (verder 'NRD'). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de NRD voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3181](#) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

² Notitie reikwijdte en detailniveau m.e.r. Dijkversterking 14A Geertruidenberg en Amertak, 19 november 2016.

2. Probleemstelling, doel, beleid en besluiten

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

Veiligheid

Geef in het MER een korte beschrijving van de context van de dijkversterkingen, tegen de achtergrond van de Deltabeslissing Waterveiligheid, de nieuwe normering en het Hoogwaterbeschermingsprogramma en met een doorkijk naar de langere termijn. Met het voornemen wordt beoogd de geconstateerde veiligheidsproblemen voor de korte termijn (op basis van de zogenaamde derde toetsronde) op te lossen. Maatregelen die mogelijk op langere termijn en voor een groter gebied noodzakelijk zijn, worden uitgesteld tot na de “Eerste beoordeling primaire waterkeringen overstromingskans” (2017–2022). Zie ook § 3.2. van dit advies.

De NRD gaat uitgebreid en systematisch in op de probleemanalyse van de voorgenomen versterkingen. Dit maakt de aanleiding voor de versterkingen per dijktraject duidelijk. De probleemanalyse is feitelijk en vrij technisch beschreven. Op basis van deze beschrijving is – vooral voor niet-ingevoerde lezers – niet direct duidelijk hoe groot de geconstateerde problemen zijn en welke consequenties deze kunnen hebben, bijvoorbeeld voor direct omwonenden. De Commissie adviseert om in het MER, naast de technische probleemanalyse, vooral voor besluitvormers en insprekers, een verhelderende beschouwing op te nemen over de ernst van de problematiek en de consequenties daarvan voor omwonenden.

De Commissie doelt daarbij met name op het volgende. Voor de verschillende dijktrajecten zijn normen vastgesteld op basis van overstromingskansen. Maak in het MER op basis van de probleemanalyse inzichtelijk hoe groot het verschil is tussen de huidige veiligheidssituatie en de vigerende normen. Licht het verschil in normering aan de west- en de oostzijde van de Amertak toe. Ga ook na welke gevolgen dit verschil kan hebben voor te kiezen oplossingen.

Piping

De Commissie adviseert om op basis van een beschrijving van het (grond)watersysteem de piping problematiek te verhelderen, zodat meer inzicht ontstaat in de mogelijke oplossingsrichtingen. Hierbij zijn van belang de omvang van het probleem, de mogelijkheden om daar iets aan te doen en het benutten van meekoppelkansen. De principe oplossing bij piping is ofwel het verlengen van de "kwelweglengte" – waardoor de stroomsnelheid van het water in de ondergrond zo laag wordt dat er geen zandtransport optreedt – ofwel het onderbreken van het zandtransport. Diverse oplossingsmogelijkheden worden in de NRD genoemd, waaronder het verplaatsen en eventueel dichtmaken van de kwelsloot. Juist deze laatste oplossingen zouden een relatie kunnen hebben met oplossingen voor de wateroverlast problematiek in het achterliggende gebied.

Ruimtelijke kwaliteit en functies

Volgens de NRD zal naast de waterkerende functie van de dijken rekening gehouden worden met andere functies en waarden in het plangebied. Daarmee wordt beoogd meerwaarde te bieden voor de leefbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. De NRD maakt deze ambities nog niet concreet. Naast de NRD is in het kader van dit project echter reeds een “ruimtelijke diagnose” opgesteld, waarin de huidige kwaliteiten, ruimtelijke kansen en mogelijke toekomstbeelden zijn verkend.

De Commissie adviseert om in het MER de ruimtelijke diagnose te vertalen naar een visie op de manier waarop huidige kwaliteiten en functies worden meegenomen bij de dijkversterkingen. Geef op basis daarvan zo concreet mogelijk per dijktraject invulling aan de doelstellingen voor ruimtelijke kwaliteit en aan de te benutten kansen voor meekoppeling, zodat dit gebruikt kan worden voor de ontwikkeling van alternatieven en varianten en de toetsing daarvan.

Mede op basis van de ruimtelijke diagnose adviseert de Commissie om in het MER specifiek aandacht te besteden aan:

- Verschillen in de relatie tussen de dijk en het landschap tussen de dijktrajecten langs de Amertak en langs de Donge;
- Kansen voor natuurontwikkeling – waaronder realisatie van een ecologische verbinding – in de Slikpolder;
- De relatie tussen de dijktrajecten en de Bergsche Maas en Biesbosch;
- Kansen om de (werkzaamheden aan de) dijktrajecten te benutten om het netwerk van recreatieve routes te versterken;
- De relatie tussen de dijktrajecten en het recreatief groen van Geertruidenberg;
- De relatie met toekomstige (autonome) ontwikkelingen in het studiegebied, zoals uitbreiding van het Sibelco-terrein en het verbreden en/of verdiepen van de Amertak.

2.2 Beleidskader en te nemen besluiten

In § 5.1 van de NRD zijn de relevante kaders voor het voornemen benoemd. Geef in het MER aan in hoeverre deze relevant zijn voor de dijkversterkingen en geef aan welke randvoorwaarden hieruit voortkomen. Ga naast de in deze paragraaf genoemde kaders in op de Structuurvisie Geertruidenberg 2030. Deze is met name relevant voor de relatie met andere ruimtelijke ontwikkelingen en de identificatie van meekoppelkansen (zie § 2.1. van dit advies).

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor de goedkeuring van het Projectplan Waterwet. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

Beschrijf de voorgenomen activiteit zo uitgebreid als nodig is om een goede effectbeschrijving mogelijk te maken. Geef inzicht in de activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik). Besteed aandacht aan de fasering en doorlooptijd van de uitvoering, de herkomst en aan- en afvoer van materiaal.

3.2 Alternatieven

De NRD geeft het 'trechteringsproces' in de selectie van te onderzoeken alternatieven in het MER weer. Voorafgaand aan de totstandkoming van de NRD heeft al een voorselectie van oplossingsrichtingen plaatsgevonden³. Op basis van een verkennende studie naar de toepassing van dynamische keermiddelen is besloten deze niet mee te nemen in het alternatievenonderzoek. Gesteld wordt dat de keuze voor het inzetten van dynamische keermiddelen wordt uitgesteld tot na de volgende toetsronde en dat de keuze voor maatregelen aan de dijktrajecten langs de Amertak en Donge hiervan niet (Amertak) of beperkt (Donge) afhankelijk zijn. De Commissie adviseert deze afweging in het MER over te nemen en daarbij aan te geven welke rol het milieubelang hierin heeft gespeeld.

Vervolgens is uit de initiële mogelijke oplossingsrichtingen ook al een selectie gemaakt van kansrijke alternatieven. Deze kansrijke alternatieven zullen in het MER nader worden uitgewerkt, waarbij ook combinaties mogelijk zijn. In de NRD is sprake van een relatief groot aantal kansrijke alternatieven. De Commissie merkt op dat deze alternatieven technisch van aard zijn en vooral de veiligheidsopgaven als uitgangspunt hebben. De ambities en meekoppelingen ten aanzien van andere functies en ruimtelijke kwaliteit hebben hierbij nog geen (herkenbare) rol gespeeld. De Commissie adviseert de nadere selectie van alternatieven te motiveren vanuit de veiligheidsdoelstelling én vanuit de visie op de ruimtelijke kwaliteit en andere functies of belangen.

Mede op basis van het (onderzoek ten behoeve van het) MER zal het waterschap een voorkeursalternatief kiezen. Het voorkeursalternatief zal vervolgens de planuitwerkingsfase doorlopen, waarna dit wordt vastgelegd in het Projectplan Waterwet. Dit planproces brengt een gefaseerde aanpak en tussentijdse keuzes met zich mee. Geef in het MER inzicht in deze fasering. Presenteer in het MER niet alleen de milieuinformatie ten behoeve van de besluitvorming over het Projectplan Waterwet, maar ook de milieuinformatie ten behoeve van de tussentijdse keuze van het Voorkeursalternatief.

3.3 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

Voor zover toekomstige ontwikkelingen nog onzeker zijn – bijvoorbeeld de toekomstige ontwikkeling van de Amercentrale en de mogelijke verdieping/verbreding van de Amertak – kan in het MER gebruik worden gemaakt van een gevoeligheidsanalyse. Dit is alleen relevant voor zover deze ontwikkelingen van invloed kunnen zijn op het te nemen besluit of andersom.

³ Dit is anders dan de figuur in § 4.2. van de NRD suggereert. Daarin lijkt het alsof de voorselectie plaats zal vinden na de fase van reikwijdte en detailniveau.

4. Beoordelingskader

4.1 Algemeen

In § 5.2 van de NRD wordt ingegaan op de milieugevolgen die zullen worden onderzocht. Houd in algemene zin rekening met de volgende aandachtspunten:

- de milieugevolgen dienen waar relevant te worden gekwantificeerd;
- maak een duidelijk onderscheid tussen de effecten in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik);
- motiveer voor de verschillende thema's de omvang van het gehanteerde studiegebied;
- besteed aandacht aan cumulatie van effecten;
- onderbouw indien aan de orde de keuze van rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de effecten van het voornemen worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling;
- geef aan welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn en in welke mate hierbij de effecten verminderd worden.

In de volgende paragrafen geeft de Commissie enkele aandachtspunten voor de effectbeschrijving en -beoordeling. Deze hebben zowel betrekking op de beoordeling ten behoeve van de tussentijdse keuze tussen de alternatieven als op de beoordeling van de effecten van het voorkeursalternatief zoals dat in het projectplan opgenomen wordt. Effecten die niet onderscheidend zijn voor de keuze tussen de alternatieven hoeven alleen voor het voorkeursalternatief beschreven te worden.

4.2 Bodem en water

Besteed in het MER, in ieder geval voor het voorkeursalternatief, aandacht aan:

- de bestaande kwaliteit van de te vergraven bovengrond en de effecten hiervan in het geval van een eventuele afvoer ervan;
- de benodigde hoeveelheden grond, de herkomst en de kwaliteit ervan (fysisch en chemisch), inclusief de logistiek van aan- en afvoer en eventueel hiervoor benodigde depots;
- zettingen zowel ter plaatse van de dijkvakken als in de directe omgeving en de mogelijke gevolgen voor aanwezige bebouwing;
- de beïnvloeding van het hydrologische systeem (grondwaterstanden en stromingen) onder verschillende omstandigheden bij het eventueel plaatsen van schermen in de dijk of directe omgeving ervan;
- eventueel aanwezige (lokale) bodemverontreinigingen en de wijze waarop hiermee wordt omgegaan;
- de relatie met kwel en wateroverlast problematiek in de achterliggende polders.

4.3 Natuur

De dijkversterkingen kunnen gevolgen hebben voor beschermde natuurgebieden, zoals het Natura 2000-gebied de Biesbosch en gebieden die onderdeel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland. Daarnaast kunnen de ontwikkelingen van invloed zijn op de kwaliteit van het

leefgebied van beschermde soorten. Het voornemen biedt de natuur ook (meekoppel)kansen, bijvoorbeeld in de Slikpolder.

Natura 2000-gebied De Biesbosch

Geef in het MER:

- een duidelijke kaart met de grenzen van het Natura 2000-gebied. Geef aan of en hoe habitattypen en soorten van het Natura 2000-gebied een relatie hebben met het plangebied;
- de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) van het Natura 2000-gebied, inclusief de behoud- of verbeteropgaven. Geef daarbij ook aan of habitattypen en soorten zich op dit moment onder of boven de IHD bevinden.

Potentiële effecten op Natura 2000 bestaan waarschijnlijk hoofdzakelijk uit externe effecten in aanleg- en/of gebruiksfase. Werk dit in het MER uit door zowel de ingrepen in de aanlegfase als het toekomstig gebruik met mogelijke gevolgen voor het Natura 2000-gebied in beeld te brengen. Breng op basis daarvan de gevolgen voor soorten en habitattypen in beeld. Houd daarbij ook rekening met cumulatie. Als niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden, geldt dat een Passende beoordeling opgesteld moet worden. De Commissie adviseert in dat geval deze op te nemen in het MER. Beschrijf of en hoe nadelige effecten⁴ ingeperkt kunnen worden. Geef aan of aantasting van natuurlijke kenmerken kan worden uitgesloten. Blijkt uit de Passende beoordeling dat aantasting van natuurlijke elementen niet valt uit te sluiten, dan dient de ADC-toets⁵ doorlopen te worden.

Geef tenslotte aan welke mogelijkheden het dijkverleggingsalternatief Slikpolder biedt voor natuurontwikkeling en daarmee kan bijdragen aan de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied de Biesbosch.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het grootste deel van het plangebied is onderdeel van Natuurnetwerk Nederland. Geef de ligging van het NNN duidelijk aan op kaart en maak op deze kaart inzichtelijk hoe de grenzen zich verhouden tot het plangebied. Beschrijf de voorkomende beheertypen⁶ en actuele en/of beoogde wezenlijke kenmerken en waarden. Toets de ingreep aan het 'nee, tenzij' beginsel voor het NNN zoals opgenomen in het provinciale beleid. Indien compensatie aan de orde is dient te worden aangegeven hoe die compensatie wordt vormgegeven.

Beschermde soorten

Geef aan welke op grond van de Wet natuurbescherming beschermde soorten in het studiegebied voorkomen. Beschrijf de verwachte veranderingen in de (provinciale) populaties van deze beschermde soorten, ten gevolge van het voornemen. Ga in op de gevolgen voor de staat van instandhouding. Breng indien relevant mitigerende maatregelen in beeld.

⁴ Inclusief effecten die per saldo geen verslechtering betekenen maar herstelmaatregelen in de weg kunnen staan.

⁵ Dit houdt op grond van art. 2.8, vierde lid van de Wet natuurbescherming respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling?
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen zullen dan getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

⁶ <http://www.portaalnatuurenlanschap.nl/themas/overzicht-typen-natuur-en-landschap/natuurtypen/>.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf voor het studiegebied de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de dijkvakken en de directe omgeving. De Nota Ruimtelijke diagnose en ambitie voor de Dijkversterking Geertruidenberg en Amertak biedt hiervoor de bouwstenen. Besteed voor wat betreft cultuurhistorie aandacht aan alle drie de facetten hiervan:

- Archeologie, met name daar waar de dijk een dekzandrug doorsnijdt (Amertak);
- Gebouwd erfgoed, zoals Fort Lunette;
- Landschappelijke elementen, zoals restanten van polderdijken en vroegere rivierdijken.

Beschrijf hoe deze en andere waarden door het voornemen zullen worden beïnvloed en welke mogelijkheden er zijn om de negatieve gevolgen voor landschap en cultuurhistorie te minimaliseren. Geef daarbij ook aandacht aan mogelijke verandering in beleving van de dijk en de omgeving vanuit het gezichtspunt van direct aanwonenden.⁷ Gebruik zowel de beleidskaders als de in § 2.1 van dit advies genoemde visie als toetsingskader voor de beoordeling van de effecten van het voornemen.

4.5 Woon en leefmilieu

Lucht, geluid en trillingen

Beschrijf voor de realisatiefase de effecten van lucht, (laagfrequent) geluid en trillingshinder op het woon- en leefmilieu en geef aan of de effecten passen binnen de wettelijke kaders. Indien er (negatieve) veranderingen optreden geef dan aan of mitigerende maatregelen mogelijk zijn om effecten te beperken.

Verkeer

Beschrijf op basis van een (indicatieve) grondbalans en grondstromenplan de onderscheidende verkeerseffecten en voor het voorkeursalternatief de (verwachte) vervoersbewegingen die plaatsvinden in de realisatiefase. Geef aan of vervoer via het water mogelijkheden biedt. Ga in op de mogelijke gevolgen voor de verkeerscirculatie, verkeersveiligheid en de bereikbaarheid van woningen en aanliggende percelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

⁷ In enkele zienswijzen wordt ingegaan op de veranderingen in (de beleving van) het landschap als gevolg van de dijkversterking, mogelijke dijkverlegging in de Slikpolder en het eventueel verdwijnen van bomenrijen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Waterschap Brabantse Delta

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Brabant

Besluit: Goedkeuring van het Projectplan Waterwet

Categorie Besluit m.e.r.: D03.2

Activiteit: Wijziging van de primaire waterkering langs de Amertak en de Donge bij Geertruidenberg

Procedurele gegevens:

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 16 december 2016 t/m 26 januari 2017

Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 16 februari 2017

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. ir. J.J. Bakker

dhr. ir. L.D. Boom

dhr. ir. J.J. de Graeff (voorzitter)

dhr. drs. P.J. Jongejans (secretaris)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De informatie die ze van het bevoegde gezag heeft ontvangen, vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie overlegd met het bevoegd gezag, de initiatiefnemer en zijn adviseurs. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op onze website, op de pagina *Wat doet de Commissie* in het hoofdstuk Advisering. www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie

Betrokken documenten:

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3181](#) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

De Commissie heeft kennis genomen van 9 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 30 januari 2017 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

